

رصد

بررسی تحرکات غرب در حوزه مہدویت و آخرالزمان گرایی
شماره ہفدہم | بہار ۱۴۰۴

سرخن سردبیر

بسم الله الرحمن الرحيم

«أَنْ لِّلَّذِينَ يَفْتَالُونَ بِآثِمِهِمْ ظُلْمًا وَإِنَّا لَنَعْلَمُ عَلَىٰ نَفْسِهِمْ لَقَدِيرٌ»^۱

«به کسانی که جنگ بر آنان تحمیل گردیده، اجازه جهاد داده شده است؛ چرا که مورد ستم قرار گرفته اند و به یقین خدا بر یاری آن ها تواناست.»

در زمان تدوین نهایی شماره جدید مجله رصد، شاهد حمله ددمنشانه رژیم رذل و جنایتکار صهیونی علیه ایران بودیم. جنایتی که به شهادت تعدادی از مقامات نظامی، دانشمندان هسته ای و مردم بی گناه ایران اسلامی انجامید. در مورد این حرکت مذبوحانه و خبثت آمیز، دو نکته قابل تأمل و ذکر است.

۱. رژیم نامشروع اسرائیل از همان آغاز با توطئه و ترور زاده شده و ده ها هزار جنایت در سابقه هفتاد و چند ساله اش قابل پیگیری است. دلیل حمایت های بی دریغ غرب به ویژه آمریکا از این رژیم منحوس و اقدامات بی شرمه آن، تنها جنبه های امنیتی و سیاسی نیست؛ بلکه بخشی از آن ریشه در باورهای آخر زمانی صهیونی و یا مسیحیت صهیونیستی دارد.^۲

۲. مطابق اجازه و دستور الهی (چنانکه در آیه ابتدایی آمد) ما مجاز و مأثور به مقابله با ظالمان عالم هستیم. نمی توان ادعای مسلمان بودن داشت و از این وظیفه دینی تخطی کرد. این وظیفه به نوعی تمرین مقابله با ستم پیشگان تاریخ در آوردگاه نهایی و همراه با منجی عالم

۱. سوره حج آیه ۳۹.

۲. این باورها را می توانید در برخی شماره های همین مجله رصد پیگیری کنید.

۳. بحار الأنوار، ج ۵۱، ص ۵۸ / الغیبه للنعمانی، ص ۲۴۱.

حضرت بقیة الله (عج) است. بی سبب نیست که امام باقر (ع) در مصداق این آیه فرموده اند: «هِيَ فِي الْقَائِمِ (عج) وَ أَصْحَابِهِ: این آیه در مورد حضرت قائم و یارانش نازل شده است».^۳

مناسب است این نوشتار را با پیام رهبر فرزانه انقلاب در مورد این حمله بزدلانه رژیم صهیونیستی به پایان ببریم:

بسم الله الرحمن الرحيم

ملت بزرگ ایران!

رژیم صهیونی در سحرگاه امروز، دست پلید و خون آلود خود را به جنایتی در کشور عزیزمان گشود و ذات خبیث خود را با زدن مراکز مسکونی بیش از گذشته آشکار کرد. رژیم باید منتظر مجازاتی سخت باشد. دست قدرتمند نیروی مسلح جمهوری اسلامی او را رها نخواهد کرد باذن الله. در حملات دشمن، تنی چند از فرماندهان و دانشمندان به شهادت رسیدند. جانشینان و همکاران آنان بی درنگ وظائف خود را پی خواهند گرفت انشاء الله.

رژیم صهیونی با این جنایت، برای خود سرنوشت تلخ و دردناکی تدارک دید و آن را قطعاً دریافت خواهد کرد.

سید علی خامنه ای - ۱۴۰۴/۳/۲۳

عمرضا

شناسنامه

سردبیر و ناظر محتوایی:

حجت الاسلام والمسلمین زهیر دهقانی آرانی

هیئت تحریریه: محمد کزازی، مسعود زائری، خانم اسلامی

سید عبدالقائم تهامی پور، علی سینا تبریزی

صفحه آرایی: حامد خاکپور

تهیه شده در: مؤسسه فرهنگی «عصر موعود»

به سفارش معاونت فرهنگ، آموزش و پژوهش

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج) علیه السلام

سایت: <http://westandmahdism.ir>

ایمیل: westandmahdism@chmail.ir

فهرست مطالب
شماره هفدهم

اصطد

● سخن سردبیر

● آشنایی با بیلی گراهام ایران زمین!

● ایرانیان خارج نشین چه تصویری از مهدویت

ارائه می دهند؟ (۵): محمد علی امیرمعزی

● Beit Hallel فریاد مسیحیت انجیلی در قلب اسرائیل

● مستشرقان و تمرکز بر تراث حدیثی متقدم شیعی

● معرفی مراکز اسلام پژوهی در غرب (۲): مؤسسه مطالعات

عربی اسلامی دانشگاه اکستر

● بررسی سینمای منجی گرای ایران

اوانجلیسم در ایران؛ از تبلیغ مسیحیت تا حمایت از رژیم کودک کش آشنایی با بیلی گراهام ایران زمین!

محمد کزازی

جریان اوانجلیسم جهانی^۱ با پیشینه‌ای طولانی از دل مسیحیت پروتستان پا به عرصه اجتماعی و دینی نهاد. این جریان در ضمن پایبندی به مبانی پروتستانی، اصل بسیار مهم را نیز پیگیری می‌کند؛ تبلیغ فعال برای تغییر آیین افراد به مسیحیت و حمایت از اسرائیل بر اساس اندیشه‌های آخرالزمانی.

مشغول به فعالیت به خصوص در عرصه رسانه هستند. واژه اوانجلیست از دیرباز به معنای مبلغ آیین مسیحیت بود، اما در دوران کنونی شاهد ظهور عنوان جدیدی به نام تلوانجلیست^۲ هستیم که بیانگر فعالیت رسانه‌ای پررنگ آن شخص است. چهره‌هایی نظیر جان هگی، جری فالول، پتر رابرتسون و هال لیندسی از جمله بزرگ‌ترین فعالان این جریان به حساب می‌آیند.

مسیحیت پروتستان بر خلاف نحله کاتولیک از سازمان مرکزی و ساختار هرمی اتوریته دینی برخوردار نیست؛ از همین رو جریان‌ها و جنبش‌های پروتستانی مانند آناپتیسم^۳، پیوریتانیسم^۴ و متدیسم^۵ در قرون پیشین و پنطیکاستیسم^۶ و اوانجلیکالیسم^۷ در عصر حاضر، همه جریاناتی هستند که متکی به فرد می‌باشند. نتیجه چنین ساختاری پرورش سلبریتی‌های مذهبی بوده که امروزه در جای جای جهان

1. World Evangelism.
2. Anabaptism.
3. Puritanism.
4. Methodism.

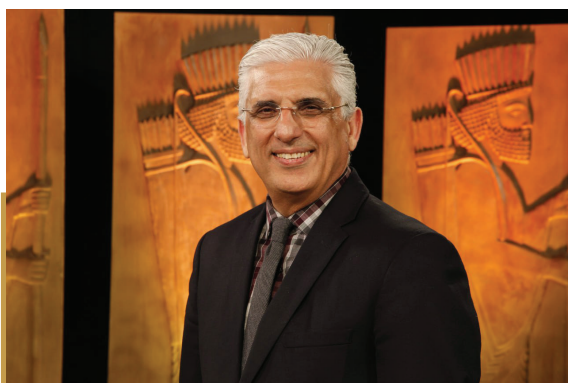
5. Pentecostalism.
6. Evangelicalism.

7. Televangelist؛ برخی این افراد را کشیش تلویزیونی یا کشیش رسانه‌ای نام می‌نهند.

این سؤال ایجاد می‌شود که آیا این جریان با چنین اهداف و رویکردهایی در ایران نیز فعال است یا خیر؟ متأسفانه پاسخ این سؤال مثبت بوده و افرادی با همان مبنا و روش در حوزه ایران نیز مشغول به فعالیت هستند. یکی از افراد شاخص و کلیدی متمرکز بر ایران و ایرانیان آقای هرمز شریعت است که از تأثیرات فعالیت‌های اعتقادی و فرهنگی این شخص نمی‌توان به سادگی چشم پوشید. فردی که در کنار شبکه‌ای از نهادهای، رسانه‌ها و اهداف ایدئولوژیک بخشی از جامعه ایرانی را هدف قرار داده است.

اما در این میان با اختلافی بسیار زیاد، مشهورترین و شاید اثرگذارترین چهره اوانجلیست در دوران معاصر را می‌توان بیلی گراهام دانست. فردی که با سفر به بیش از ۱۸۰ کشور در جهان برای ۲۱۰ میلیون نفر به طور مستقیم صحبت کرده است. هرچند معرفی کامل این شخص مجال مبسوط می‌طلبد؛ اما به همین مقدار می‌توان بسنده کرد که دامنه ارتباطات و اثرگذاری او حتی به کاخ سفید نیز می‌رسد به گونه‌ای که وی در کنار رؤسای جمهور سه دوره آمریکا حضور داشته است. در کنار حضور پررنگ این افراد در رسانه‌های متعدد فراملی

از انقلاب تا انجیلی شدن؛ مسیر وارونه هرمز شریعت تا شکل‌گیری رؤیای «یک میلیون»

ادعای اعدام برادر این شخص در سال ۱۳۶۳ که در هیچ منبع رسمی نشانی از آن نیست، بهانه‌ای شد که او را از یک مبارز انقلابی به یک کنش‌گر تمام‌عیار تبشیری بدل سازد. وی با خود عهد بسته که زندگی‌اش را وقف رساندن پیام مسیح به هم‌وطنانش کند و تصمیم دارد کتاب انجیل و پیام آن را به دست کم یک میلیون مسلمان ایرانی برساند. در همین راستا او در گام نخست، کلیسای فارسی‌زبان را در سن‌خوزه تأسیس کرد و گام بعدی نیز پس از حملات ۱۱ سپتامبر با افتتاح یک شبکه تلویزیونی ماهواره‌ای فارسی‌زبان اتفاق افتاد که در راستای اهداف تبشیری، آموزش کتاب مقدس و ترویج باورهای مسیحی با رویکرد ضد اسلامی تأسیس شد.

هرمز شریعت پناهی، رهبر و کشیش ایرانی و مؤسس شبکه ماهواره‌ای خدمات مذهبی ایران زنده (Iran alive Ministry) است. مطابق آنچه در سایت او گفته شده، شریعت در سال ۱۹۵۵ میلادی در خانواده‌ای مسلمان و فرهنگی در شهر تهران دیده به جهان گشود. سرگذشت هرمز شریعت روایتی است از یک دگردیسی شخصی؛ هم در ساحت فکری و هم اعتقادی. او که مدعی است در جوانی و در دوران پیروزی انقلاب اسلامی در ایران، روزگاری در صفوف تظاهرات ضد طاغوتی فریادهای ظلم‌ستیزانه و ضد استکباری سر می‌داد، تقدیر یا به تعبیر خودش «دعوت الهی» او را به ورطه‌ای مبهم کشاند: مهاجرت به آمریکا، تحصیل در رشته هوش مصنوعی و سرانجام گرویدن به مسیحیت. شریعت مدعی است مقایسه میان قرآن و کتاب مقدس، او را به باور رساند که تنها مسیح می‌تواند پاسخگوی عمیق‌ترین نیازهای انسانی باشد و بر همین اساس تغییری اعتقادی در وی رخ داد.

آخرالزمان و اسرائیل، تغییر نگرش از ضدیت با اسرائیل به هم‌دلی

به هرمز شریعت است، بلکه اشاره به جایگاه ویژه او در نقشه کلان اوانجلیسم جهانی دارد. شریعت، با تلاش‌هایش در زمینه تبشیر ایرانیان و پیشبرد اهداف مذهبی در خاورمیانه، به یکی از چهره‌های مؤثر در جلب توجه اوانجلیست‌ها به ایران تبدیل شده است. شریعت و همراهانش بر این باورند که نوکیشان ایرانی با پذیرش آیین مسیحیت تنها ایمانشان را تغییر نمی‌دهند؛ بلکه جهان‌بینی‌شان را نیز دگرگون می‌سازند. از دید او، مسیحیت مبتنی بر محبت، قضاوت‌ناپذیری و آشتی است و این ویژگی‌ها باعث می‌شود بسیاری از نوکیشان نگرشی دوستانه نسبت به یهودیان و حتی اسرائیل پیدا کنند.

در میان اوانجلیست‌ها، به‌ویژه در جامعه آمریکایی، باور به تحقق پیشگویی‌های کتاب مقدس درباره خاورمیانه عمق زیادی دارد. این پیشگویی‌ها شامل بازگشت مسیح، احیای اسرائیل بزرگ و آمادگی برای نبرد نهایی خیر و شر هستند. بسیاری از سران اوانجلیست بر این باورند ایران نقش برجسته و البته منفی در این حوادث آخرالزمانی ایفا می‌کند. در این راستا، تبشیر و تبلیغ مسیحیت در میان ایرانیان، به‌عنوان یک اقدام حیاتی برای آماده‌سازی آنها برای «پایان تلخ تاریخ» و کاهش صدمات احتمالی آن تلقی می‌شود. در این راستا، هرمز شریعت از سوی جوئل روزنبرگ، نویسنده و صهیونیست انجیلی، به عنوان «بیلی گراهام ایران» معرفی شده است. این لقب نه تنها ادای احترام

انسان‌ها، بلکه بخشی از برنامه‌ای کلان‌تر برای بازآرایی فرهنگی و دینی ایران هستند؛ برنامه‌ای که هنوز پیامدهای نهایی‌اش روشن نیست.

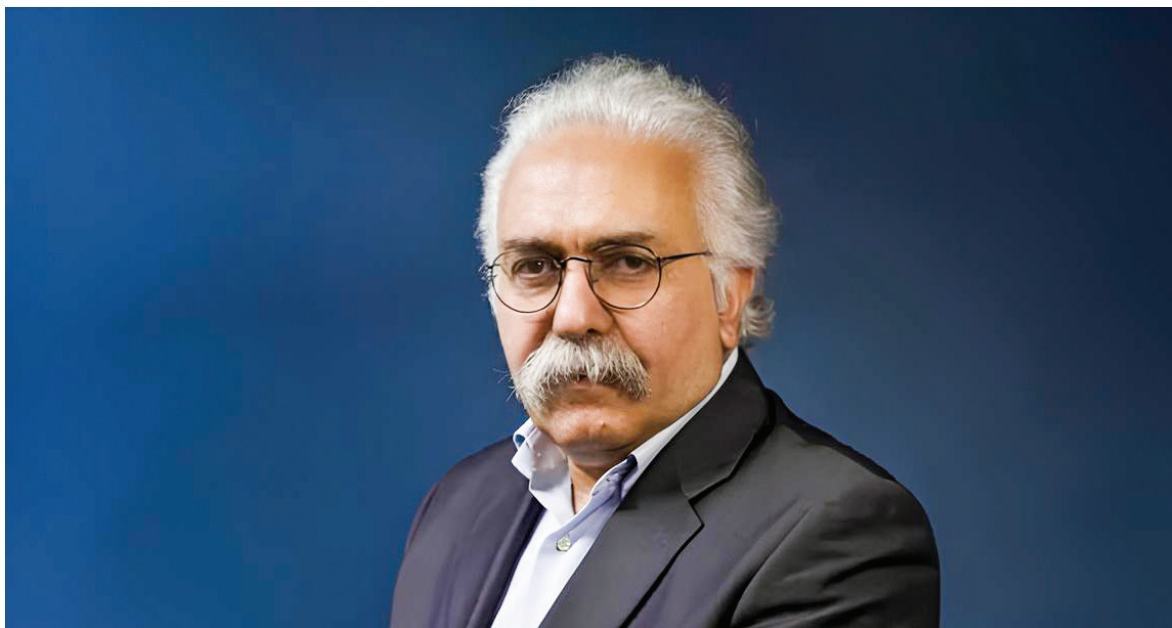
جمع‌بندی؛ مسئله فقط دین نیست!

به‌رغم فعالیت آزادانه کلیساهای سنتی، شبکه‌ای پنهان از کلیساهای خانگی در ایران در حال رشد است که این رشد بدون پشتیبانی خارجی ممکن نیست. گزارش‌ها حاکی از آن است که شبکه‌هایی مانند «شبکه شریعت» و نهادهایی چون «مؤسسه تبشیری ایلام»^۸، تأمین منابع مالی، توزیع کتاب‌های مقدس، آموزش‌های آنلاین و تربیت رهبران بومی را با اهتمام راهبری می‌کنند. تبشیر مسیحی در ایران را نمی‌توان صرفاً پروژه‌ای مذهبی دانست. این جریان از تلاقی سه شاهراه اصلی شکل گرفته است: الهیات اوانجلیکالی، تقابل ترکیبی شیعی صهیونیستی و خلا‌های فرهنگی امنیتی جمهوری اسلامی ایران. از دید ناظران، افرادی چون شریعت و نهادهایی چون ایلام، نه فقط به دنبال نجات روح

منابع

- https://www.inawebybruce.com/podcast/2020/11/11/irans-great-awakening-with-dr-hormoz-shariat?utm_source=chatgpt.com
https://www.heartpublications.co.uk/dramatic-church-growth-and-persecution-in-iran/?utm_source=chatgpt.com
https://rhemafr.com.au/the-billy-graham-of-iran/?utm_source=chatgpt.com
https://www.pureflix.com/insider/ex-muslim-once-chanted-death-to-america-now-hes-a-christian-trying-to-help-save-irani-ans?utm_source=chatgpt.com
https://flashtafficblog.epicentermedia.net/2014/04/18/millions-of-former-muslims-will-celebrate-easter-this-year-meet-one-hormoz-shariat-the-billy-graham-of-iran/?utm_source=chatgpt.com
<https://allisraelnews.com/tonight-on-the-rosenberg-report-meet-the-billy-graham-of-iran-who-discusses-explosive-bible-prophecies-about-the-future-of-iran>
<https://www.youtube.com/watch?v=bNtbaj4ERzA>
<https://www.foxnews.com/world/irans-secret-christian-movement-grows-with-help-from-abroad>
<https://www.elam.com/who-we-are#:~:text=,Christ%20in%20power%20and%20glory>

۸. Elam Ministries؛ کلیسای مشهور که یک دهه پس از پیروزی انقلاب اسلامی با هدف مسیحی‌سازی ایرانیان شکل گرفت و نام خود را نیز از بخشی از کتاب مقدس (ارمیا ۴۹:۳۸) برگزیده و مدعی است پیش از آمدن مسیح وعده داده شده ایران به مسیحیت می‌گردد!

ایرانیان خارج نشین چه تصویری از مهدویت ارائه می دهند؟^(۵): محمد علی امیر معزی

● علی سینا تبری

محمد علی امیر معزی از جمله شیعه پژوهان مطرح ایرانی ساکن فرانسه است که از سال ۱۹۹۶ تاکنون به عنوان مدیر بخش مطالعات علوم دینی مؤسسه عالی آموزشی و تحقیقاتی (EPHE) École Pratique des Hautes Études در فرانسه صاحب کرسی تفسیر و الهیات اسلام شیعی است.^۱

کافی کلینی مقاله می نویسد، دانشجویان علاقه مند به شیعه شناسی را از سراسر دنیا جذب می کند و کارهای علمی خود را پیش می برد. امیر معزی تاکنون جوایز متعددی را از مجامع معتبر غربی به خود اختصاص داده که به عنوان نمونه می توان به دریافت نشان افتخار کشور فرانسه (Légion d'honneur) که بالاترین نشان این کشور است، در سال ۲۰۲۲ اشاره کرد. امیر معزی را باید از جمله برجسته ترین اسلام پژوهان معاصر غرب به شمار آورد که با تألیفات متعدد خود، سهم قابل توجهی در این حوزه ایفا کرده است. از میان آثار شاخص این پژوهشگر می توان به موارد زیر اشاره نمود:

(۱) کتاب راهنمای الوهی تشیع نخستین^۲

(۲) کتاب تشیع، ریشه ها و باورهای عرفانی^۳

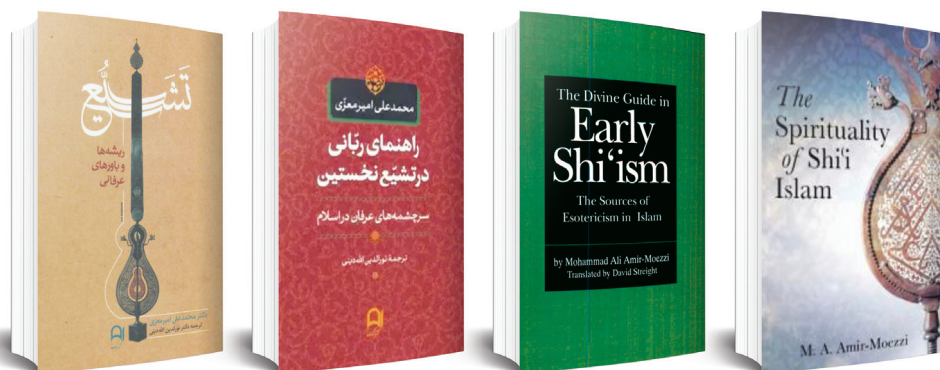
(۳) قرآن صامت و قرآن ناطق^۴

(۴) علی، سر مکنون^۵

(۵) مقاله نقد و بررسی روایت مهدی در تشیع دوازده امامی در دائرة المعارف ایرانیکا Criticism and analysis of Mahdi's narrative in Twelve Imami Shiism from Iranica (Encyclopaedia)

امیر معزی در ۵ دی ۱۳۳۵ در تهران و در خانواده ای مذهبی و علاقه مند به مباحث دینی و الهیاتی متولد شد. در چنین فضایی توجه وی به فرهنگ ایرانی و اسلامی به ویژه جنبه های عرفانی و فلسفی اسلام جلب شد. در سال آخر دبیرستان به لطف یکی از دوستان خانوادگی اش برای نخستین بار با هانری کربن دیدار کرد و کربن که در آن موقع صاحب کرسی شیعه پژوهی دانشگاه سوربن بود، چون علاقه این جوان را به مسائل دینی و عرفانی و فلسفی دید، او را تشویق به سفر فرانسه و ادامه تحصیل در رشته اسلام شناسی در پاریس نمود. امیر معزی پس از گرفتن دیپلم در سال ۱۹۷۴ میلادی و با موافقت خانواده برای ادامه تحصیل به پاریس می رود و مشغول تحصیل در مدرسه مطالعات عالی سوربن می شود. وی سال ها بعد، رساله دکتری خود را با موضوع بررسی چهره امام در متون اولیه شیعه، به راهنمایی دانیل ژیماره و ژان ژولیو به پایان می رساند و در نهایت در سال ۱۹۹۶ پس از هانری کربن، صاحب کرسی مهم تفسیر و الهیات اسلام شیعی در دانشگاه سوربن می شود.

امیر معزی که اکنون صاحب یکی از معتبرترین کرسی های شیعه شناسی غرب است، شخصیتی خاص را برای خویش رقم زده و در سوربن فرانسه، بصائر الدرجات صفار را درس می دهد، پیرامون

امیر معزی و نگاه غیر عالمانه به مهدویت

در بیان جدایی امام و عدم شأنت ایشان برای ورود به مسائل حکومتی و سیاسی نیز اولاً همین حرف با کلام خود ایشان در برخی از نوشته‌هایش در تعارض است زیرا در مواردی از آثارش به جنبه‌های سیاسی امامان معصوم اشاره می‌کند. ثانیاً در مورد روایات نهی از حکومت بارها و بارها پاسخ این شبهه داده شده است و بیان گردیده که این روایات مربوط به برهه خاصی از تاریخ اسلام (دوران ضعف و قلت شیعیان) بوده که نتیجه قیامشان به غیر از هلاکت و از بین رفتن تعداد زیادی از آنان هیچ دستاورد دیگری در پی نداشته است. در حقیقت روایات نهی از قیام در چنین فضایی صادر شده و تعمیم آن به خط مشی کلی شیعه در دوران غیبت امری مردود است.

امروزه ورود برخی ایرانیان خارج نشین همچون امیر معزی، امیر ارجمند، عباس امامت و دیگران به مباحث اسلامی - به ویژه موضوعات مرتبط با مهدویت - از جمله حقایقی است که نیازمند دقت و تأمل فراوان است. این افراد با بهره‌گیری از موقعیت آکادمیک خود در جهان غرب، گاه به ارائه تحلیل‌ها و تفسیرهایی می‌پردازند که نه تنها با مبانی اصیل اسلامی فاصله دارد، بلکه می‌تواند موجب انحراف در فهم صحیح معارف دینی، به ویژه در میان مخاطبان غربی شود. این جریان با پیوند زدن غیرکارشناسانه مفاهیم اسلامی با نظریه‌های غربی و گاه با القای شبهات ظریف، در حال شکل‌دهی به روایتی تحریف شده از اسلام، به ویژه در موضوع حساس مهدویت است و بر همین اساس رصد و پاسخگویی به شبهات وارده توسط این گروه، از بایسته‌های لازم و ضروری برای مراکز علمی و آکادمیک شیعی می‌باشد.

امیر معزی در آثار خود به موضوعات مختلفی پیرامون بحث مهدویت اشاره کرده است که در پاره‌ای اوقات صرفاً به نقل و توصیف موضوع پرداخته - مانند بیان شخصیت مادر امام و یا بیان تعداد یاران و لشکریان امام هنگام ظهور - و در پاره‌ای از اوقات نیز در نقش یک منتقد وارد شده و مبانی و مسائل مرتبط با منجی‌گرایی شیعی را نقد کرده است.

به عنوان نمونه امیر معزی حقیقت منجی‌گرایی شیعیان را وامدار و حاصل گزیده‌برداری از ادیان سابق از جمله مسیحیت، یهودیت و آیین زرتشت می‌داند و معتقد است شباهت مفهوم مهدویت و منجی‌گرایی در شیعه با مشابه این مفهوم در آیین‌های سابق دلالت بر کپی‌برداری شیعیان از این ادیان دارد و این موضوع در میان شیعیان به خودی خود اصالت نداشته است. وی در نظریه‌ای دیگر شأنت امام را منحصر در جنبه معنوی و باطنی کرده و چشم خویش را بر شئون دیگر امام بسته و معتقد است تصویری که شیعیان کنونی از امامان منعکس می‌کند در قرن ۴ یا ۵ هجری ساخته شده است. در حقیقت امیر معزی قائل است که امام فقط دارای بعد عرفانی و غیبی و ماورائی است و نباید امام وارد عرصه سیاست و کیاست شود. وی با تکیه بر احادیث نهی از قیام به دنبال آن است که تحركات سیاسی را با شخصیت و جایگاه امام بیگانه بداند و با نفی آن، شخصیت باطنی و غیرسیاسی امام را تبیین کند.^۱ اما این سخنان و اشکالات وی از جمله مواردی است که توسط مستشرقان دیگری نیز بیان و بارها بدان پاسخ داده شده است. در حقیقت شباهت معنایی و محتوایی بین دو موضوع، دلیل بر اقتباس و کپی‌برداری از یکدیگر نیست بلکه اصل مسئله موعود و منجی‌گرایی در همه ادیان بوده است و خاستگاه الهی مشترک دارد.

1. <https://pluriel.fuce.eu/chercheur/mohammad-ali-amir-moezzi/?lang=en>

2. Amir-Moezzi, Mohammad Ali. 1994. The Divine Guide in Early Shi'ism : The Sources of Esotericism in Islam. . Translated by David Streight. Albany: State University of New York Press.

ترجمه این کتاب با عنوان «راهنمای ربانی در تشیع نخستین (سرچشمه‌های عرفان در اسلام)» توسط نشر نارمک منتشر شده است.

3. Amir-Moezzi, Mohammad Ali, Maria De Cillis, Daniel De Smet, and Orkhan Mirkasimov, eds. 2015. Esoterisme Shi'ite, Ses Racines et Ses Prolongements. B-2300 Turnhout, Bristol: Brepols Publishers ISD.

4. Amir-Moezzi, Mohammad Ali. 2010. Le Coran Silencieux et Le Coran Parlant : Sources Scripturaires de L'islam Entre Histoire et Ferveur. Paris: CNRS Éditions.

5. Amir-Moezzi, Mohammad Ali, Orkhan Mir-Kasimov, and Mathieu Terrier. 2020. Ali, Le Secret Bien Gardé : Figures Du Premier Maître En Spiritualité Shi'ite. Paris: CNRS Éditions.

این کتاب با عنوان «علی، راز سر به مهر» توسط انتشارات نگاه معاصر به چاپ رسیده است.

۶. محمدعلی امیرمعزی، راهنمای ربانی در تشیع نخستین، تهران، نشر نارمک (۱۳۷۷) ص ۱۶۵.
۷. همان ص ۲۹۴.

Beit Hallel فریاد مسیحیت انجیلی در قلب اسرائیل

● گروه غرب و مهدویت مرکز تخصصی مهدویت

در دهه‌های اخیر، تأسیس نهادها و مؤسسات اوانجلیستی در غرب با هدف تبلیغ آیین مسیحیت با چاشنی حمایت از اسرائیل، به پدیده‌ای قابل تأمل تبدیل شده است. بسیاری از این مراکز که عمدتاً در ایالات متحده آمریکا مستقر هستند با شعارهایی همچون دفاع از صهیونیسم و اسرائیل، به فعالیت‌های تبشیری خود مشغول‌اند. از جمله این مؤسسات می‌توان به مرکز «مسیحیان متحد برای اسرائیل» (CUFI) تحت رهبری جان هیگی و نیز «بنیاد جاشوا» به سرپرستی جوئل روزنبرگ اشاره کرد. اما در این میان، مؤسسه «بیت‌هالل» (Beit Hallel) از سال ۲۰۰۵ میلادی فعالیت‌های تبلیغی خود را در قلب سرزمین‌های اشغالی آغاز کرده و به‌عنوان یکی از کانون‌های فعال اوانجلیستی در منطقه شناخته می‌شود.

وی که معتقد است یهودیان باید عیسی مسیح را به عنوان ماشیح (نجات‌دهنده) بپذیرند، تمام تلاش خود را برای تحقق این امر در مؤسسه بیت هالل انجام می‌دهد.

شعار اصلی بیت هالل «بازگرداندن قوم یهود به عیسی مسیح» است. آنها معتقدند پذیرش مسیحیت توسط یهودیان، تحقق پیشگویی‌های کتاب مقدس درباره بازگشت مسیح است. بر همین اساس تمام فعالیت‌های مرکز خود را بر تحقق این امر متمرکز کرده‌اند. این گروه فعالیت‌های تبلیغی خود را با چاشنی خدمات اجتماعی جذاب کرده و هر هفته علاوه بر کمک به اسکان مهاجران یهودی بازگشته از کشورهای دیگر به اسرائیل، به بیش از ۵۰۰ خانواده، زنان بیوه،

این مؤسسه مطابق تبلیغات صورت گرفته در سایت، به عنوان یک جماعت کوچک مسیحیان عبری‌زبان در اشدود اسرائیل بنیان‌گذاری شد و به سرعت رشد کرد و اکنون به یک جامعه پویا و پرشور بدل شده که نه تنها به نیازهای معنوی، بلکه به نیازهای مادی مردم پاسخ می‌دهد و مأموریت اصلی خود را رساندن پیام انجیل به مردم اسرائیل که اکثراً هیچ ارتباطی با مسیحیت ندارند قرار داده است.

گرداننده فعلی این مرکز کشیش ایزرائل پوختار (Pastor Israel Pochtar) در خانواده‌ای یهودی در روسیه متولد شده اما پس از پذیرش مسیحیت، به جنبش یهودیان مسیحی پیوسته است.

بازماندگان هولوکاست، مادران تنها و حتی پناهجویان اوکراینی غذا، پوشاک و لوازم خانگی می‌رساند.

کشیش پوختار و همکارانش، همچون دیگر اوانجلیست‌ها، بر این باورند که تشکیل کشور اسرائیل، پیش‌زمینه‌ای برای بازگشت مسیح است. آن‌ها با پشتیبانی از اسرائیل و ارائه حمایت‌های مادی و معنوی به صهیونیست‌های اسرائیلی سعی دارند تا از یک سو آن‌ها را به عیسی مسیح جذب کنند و از سوی دیگر جایگاه استراتژیک اسرائیل را تقویت نمایند تا به این ترتیب، به رسالت خود در زمینه‌سازی برای ظهور عیسی مسیح عمل کنند.

یکی از ساختمان‌های مرکز بیت هالال در اشدود اسرائیل

جماعت را در قامت مأمورانی برای تغییر دین یهودیان تلقی می‌کنند و بارها با تجمعات اعتراضی سعی در متوقف کردن فعالیت‌های این گروه داشته‌اند. یهودیان تندرو آن‌ها را «توطئه‌گران مسیحی» می‌دانند که با پول خارجی قصد تغییر دین یهودیان را دارند.

اما تمام این مخالفت‌ها تا به امروز نتوانسته مانع گسترش فعالیت این مرکز شود و رهبر اصلی آن یعنی کشیش پوختار با گسترش فعالیت‌های تبلیغی و استفاده از ابزارهای رسانه‌ای مانند شبکه‌های اجتماعی سعی در ترویج عقیده خود در میان یهودیان اسرائیل دارد. در حالی که اهداف واقعی پشت پرده مؤسسان و تصمیم‌گیران بیت‌هالال نیازمند بررسی بیشتر است، اما روش‌های تبلیغی جدید و سازمان‌یافته آن می‌تواند برای مسلمانان الگویی باشد تا با الهام از این فعالیت‌ها در معرفی منجی بشریت، امام مهدی (عج)، تلاش کنیم و از شیوه‌های نوین و جذاب برای رساندن این پیام بهره ببریم.

تفاوت اصلی مؤسسه بیت‌هالال با نهادهایی مانند CUFI و بنیاد جاشوا در نوع مخاطب و رویکرد تبلیغی آنهاست. بیت‌هالال با تمرکز بر یهودیان و صهیونیست‌ها، می‌کوشد محبت به عیسی مسیح را در میان این گروه ترویج کند؛ اما در مقابل، مؤسساتی مانند CUFI و بنیاد جاشوا که مخاطبان‌شان عمدتاً مسیحیان هستند، بر حمایت از اسرائیل و نقش محوری آن در تحقق پیشگویی‌های کتاب مقدس درباره بازگشت مسیح تأکید می‌ورزند. فعالان در بیت هالال مدعی هستند که آنان احیاگر سنت رسولان نخستین هستند؛ گروهی که با خدمت عملی و محبت بی‌قید و شرط، پیام مسیح را به گوش مردم می‌رساند. آن‌ها معتقدند در دورانی که بسیاری از مردم اسرائیل امید و ایمان خود را از دست داده‌اند، پیام انجیل می‌تواند بار دیگر نور امید را در دل‌ها روشن کند. اما این مسیر برای آنان آسان نبوده است و جامعه یهودیان سنتی به ویژه گروه‌های ارتدوکس افراطی، Beit Hallel را تهدیدی جدی برای هویت دینی اسرائیل می‌دانند و این

1. <https://firmisrael.org/local-partners/beit-hallel/>
2. <https://www.mnnonline.org/news/church-asking-the-god-of-peace-to-reach-israelis-who-are-losing-hope/>
3. <https://www.israeltoday.co.il/read/messianic-congregation-targeted-by-rabbinic-call-to-action/>
4. <https://international.la-croix.com/news/politics/tensions-between-israeli-zionists-and-evangelicals/17929>
5. <https://www.youtube.com/watch?v=Hi7IQYQnT7w>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=Hi7IQYQnT7w>
7. <https://www.israeltoday.co.il/read/messianic-congregation-targeted-by-rabbinic-call-to-action/>

مستشرقان و تمرکز بر تراث حدیثی متقدم شیعی

سید عبدالقائم تهامی پور

آثار متقدم هر مذهب و آیینی، مرجعی بنیادین برای شناسایی و بینش عمیق آن مذهب و زمینه‌ساز تأمل و کشف افق‌هایی نو در ابعاد مختلف آن است. آثار کهن مذهب امامیه نیز با توجه به قرابت آنها به عصر ظهور اسلام و حضور معصومین نقش مهم و اساسی در بازشناسی اندیشه تشیع دارد؛ از این روست که قدمت تاریخی، یکی از معیارهای ارزش و اعتبار منابع روایی به شمار می‌آید. در حقیقت، میراث ماندگار مکتوب شیعه، سند هویت مذهب تشیع و رهنمود ثبات ارکان مستحکم امامیه در طول تاریخ است.

در دهه‌های اخیر به ویژه بعد از پیروزی انقلاب اسلامی به دلایلی از قبیل تحولات سیاسی- اجتماعی و گسترش ابزارهای ارتباطی و سهولت دسترسی مستشرقان به کتاب‌های معتبر مذهب اثنی‌عشری، مراجعه محققان غربی به تراث حدیثی شیعه رشد شدیدی داشته به گونه‌ای که اکنون مطالعات حدیث شیعه، سهم قابل توجهی از تحقیقات و پژوهش‌های آن‌ها را به خود اختصاص داده است که برای نمونه در ادامه به چند مورد شاخص از آن‌ها اشاره خواهد شد.

امروزه مستشرقان برای ژرف‌نگری و آشنایی هرچه بیشتر با مذهب تشیع، با انگیزه‌های متفاوت، برخی کتب و منابع این مکتب را مورد بررسی و ارزیابی قرار داده‌اند. با تأمل در آثار اولیه مستشرقان که درباره امامیه نوشته شده، به خوبی پیداست که آنها در تحقیقات ابتدایی خود، برای شناخت شیعه به منابع اولیه و معتبر، مراجعه کمتری داشته‌اند و متأسفانه برخی از این آثار، مستندی برای تحقیقات دیگر خاورپژوهان در زمینه معرفی شیعه، قرار گرفته است.

هلوی]»^۸ و «تبعید اسرائیل و غیبت امام موعود شیعه: مطالعه‌ای تطبیقی درباره یهودا هلوی و نویسندگان اولیه شیعه امامیه»^۹ از نگاشته‌های این محقق اسرائیلی دوران معاصر است.

در مقاله اخیر، او به مقایسه تبعید بنی اسرائیل و غیبت امام دوازدهم شیعیان پرداخته و در این خصوص، از تعدادی منابع کهن شیعه در زمینه غیبت امام، استفاده کرده است. کتاب‌هایی که به عنوان برگزیدگان منابع شیعی در این تحقیق به کار گرفته شده است، دو اثر ارزشمند «الغیبه» نعمانی و «کمال الدین و تمام النعمه» شیخ صدوق است.

مئیر بارآشر^{۱۰} محقق دیگری است در مقاله‌ای با عنوان «ارتباط مذهب نصیری-علوی با شیعه امامی»^{۱۱} در پی بررسی شرایط ظهور نصیری‌گری و تکامل آن در محیط شیعی بر اساس نوشته‌های سیره‌نگاری سنی و شیعی و ادبیات خود

نصیری بوده و مدعی است آموزه‌های اساسی این فرقه، قدرت پیوندهای نصیری با شیعه، به ویژه امامیه را آشکار می‌سازد. وی با تمرکز بر کتاب «الهدایه الکبری» اثر حسین بن حمدان خصیبی، یکی از چهره‌های شاخص نصیری و با تکیه به شباهت‌های ساختاری کتاب «الهدایه الکبری» با آثار شیعه دوازده امامی مانند «الارشاد» شیخ مفید، به ارتباط تنگاتنگ نصیری و امامیه معتقد است.^{۱۲}

با وجود گسترش مطالعات حدیث شیعه در غرب و افزایش آثار مستشرقان در این زمینه، به اذعان برخی محققان غربی، ظهور این دانش تخصصی در جوامع علمی غربی، هنوز در ابتدای راه خود بوده و از اتقان و انسجام علمی لازم برخوردار نیست و تا رسیدن به نقطه مطلوب فاصله زیادی دارد. از این رو تحقیقات اسلام‌پژوهان غربی، با وجود برخی امتیازات علمی که در شناخت مذاهب و متون اسلامی داشته، خالی از کاستی‌ها و نقاط ضعف نبوده و نیازمند توجه بیش از پیش به آن‌ها است.

آندرو جی نیومن^۱ از جمله خاورپژوهان آمریکایی ساکن اسکاتلند است که بیش از چهل سال با ایران و شیعیان آشنا بوده^۲ و در خصوص موضوعاتی مانند تاریخ تشیع اثنی عشری، تاریخ طب اسلامی، تاریخ حقوق اسلامی، مطالعات

حدیثی، تاریخ ایران به ویژه صفویه و زبان و ادبیات فارسی فعالیت می‌کند و آثار متعددی در این زمینه‌ها تألیف کرده است.^۳ یکی از مهم‌ترین نوشته‌های او در زمینه حدیث شیعه، کتاب «دوره شکل‌گیری تشیع دوازده امامی؛ گفتمان حدیثی میان قم و بغداد»^۴ می‌باشد.

او در کتاب نامبرده، ضمن مقایسه دو مکتب حدیثی قم و بغداد، سه مورد از کهن‌ترین منابع حدیثی شیعه، «بصائر الدرجات» صفار قمی، «کافی» مرحوم کلینی و «محاسن» احمد بن محمد بن خالد برقی را واکاوی کرده و به مطالعه و ارزیابی آن‌ها پرداخته است. این مستشرق آمریکایی در کتاب دیگر خود به نام «تشیع دوازده امامی»^۵ نیز تعدادی از نگاشته‌های روایی امامیه مانند «من لایحضره الفقیه»، «الغیبه نعمانی»، «کمال الدین و تمام النعمه» و «عیون اخبار الرضا» را مورد توجه و بازبینی قرار داده است.

ایهود کرینیس^۶ از جمله پژوهشگران دانشگاه بن‌گوریون، یکی از مراکز تحقیقاتی پیشرو در اسرائیل و همچنین از محققان دانشگاه عبری اورشلیم است. وی بیشتر در زمینه ارتباط، تعاملات و پیوندهای بین‌اندیشه یهودی و اسلامی فعالیت دارد و

آثاری را نیز در این خصوص، تألیف کرده است. «جهت‌گیری‌ها در مطالعات یهودی-شیعی»^۷، «پیشینه عربی کوزاری [کتابی از یهودا

1. Andrew J. Newman

۲. مصاحبه با آندرو نیومن، آشنایی با شیعه پژوهان غربی، اخبار شیعیان، ماهنامه خبری و تحلیلی شیعیان جهان، شماره ۹۴ و ۹۵، شهریور و مهر ۱۳۹۲، ص ۳۰.

3. "The University of Edinburgh," <https://www.ed.ac.uk/profile/Andrew-j-Newman>, n.d.

4. Newman, Andrew J. The formative period of twelver shi'ism: hadith as discourse between qum and baghdad. Routledge, 2013.

5. Newman, Andrew J. Twelver Shiism : Unity and Diversity in the Life of Islam, 632 to 1722. Edinburgh University Press, 2013.

6. Ehud Krinis.

7. Krinis, Ehud. "Directions in Jewish-Shi'i Studies." Shii Studies Review 3.1-2 (2019): 187-214.

8. Krinis, Ehud. "The Arabic Background of the Kuzari." The Journal of Jewish Thought and Philosophy 21.1 (2013): 1-56.

9. Krinis, Ehud. "Galut and 'Ghayba', the exile of israel and the occultation of the Shi'i Imam-Messiah: a comparative study of Judah Halevi and early Imami-Shi'i writers." Jerusalem studies in Arabic and Islam 40 (2013): 245-300.

10. Meir M. Bar-Asher

11. Bar-Asher, Me'ir Mikh'ael. "Le rapport de la religion nuṣayrite-alawite au shi'isme imamite." Le shi'isme imāmīte quarante ans après (2009): 73-93.

12. Ibid., 79-80.

معرفی مراکز اسلام پژوهی در غرب (۲): مؤسسه مطالعات عربی اسلامی دانشگاه اکستر

● سرکار خانم اسلامی

دانشگاه اکستر^۱ یکی از برترین دانشگاه‌های انگلستان و عضو گروه راسل (دانشگاه‌های برتر پژوهشی) است که در سال ۱۹۵۵ تأسیس شد. این دانشگاه با ادغام چهار مؤسسه قدیمی شامل کالج سنت لوک، دانشکده علوم اکستر، مدرسه هنر اکستر و مدرسه معادن کامبورن شکل گرفت و اکنون با سه پردیس اصلی در شهر تاریخی اکستر انگلستان و یک پردیس در منطقه کورنوال، میزبان بیش از ۲۵۰۰۰ دانشجو از ۱۳۰ کشور جهان است.

اسلام‌شناسی در جهان است که با برنامه‌های مختلف سعی در افزایش کیفیت آموزشی برای دانشجویان دارد. از جمله این فعالیت‌ها می‌توان به جلسات مهم این مرکز اشاره کرد که با عنوان «مجلس»^۲ برگزار می‌شود. «مجلس» یک رویداد آنلاین است که دوشنبه‌ها، ساعت ۱۷:۰۰ تا ۱۸:۳۰ به وقت بریتانیا برگزار می‌شود و سخنرانان مدعو در مورد جنبه‌هایی از تحقیقات فعلی خود صحبت می‌کنند. این موضوع ممکن است در مورد کتابی باشد که اخیراً منتشر کرده‌اند، پروژه جدیدی که روی آن کار می‌کنند و یا یک مسیر جدید و بالقوه هیجان انگیز در تحقیقات مطالعات اسلامی.

این دانشگاه در زمینه‌های مختلف تحصیلی از جمله علوم مهندسی، ریاضیات و تحقیقات پزشکی پیشرو است و در علوم انسانی و اجتماعی نیز شهرت جهانی دارد و بر اساس ارزیابی‌های پژوهشی سال ۲۰۲۱، ۹۹ درصد از تحقیقات این دانشگاه از کیفیتی در سطح جهانی و بین‌المللی برخوردارند. رشد ۷۲ درصدی تأثیر پژوهشی این دانشگاه نیز از سال ۲۰۱۴ تاکنون، سریع‌ترین نرخ رشد در میان تمام اعضای گروه راسل محسوب می‌شود.

این دانشگاه به دلیل دارا بودن ظرفیت‌های مناسب سخت‌افزاری و نرم‌افزاری مراکز مهمی را در خود جای داده است که از جمله آن مؤسسه مطالعات عربی اسلامی (IAIS) است. این مؤسسه با گردآوری صاحب‌نظران برجسته از رشته‌های گوناگون همچون مردم‌شناسی، باستان‌شناسی، زبان‌شناسی و تاریخ، فضایی پویا برای گفت‌وگوی علمی فراهم آورده است. محققان در این مؤسسه و مراکز مرتبط در اکستر به اشتراک‌گذاری یافته‌های خود در زمینه‌های مختلف مرتبط با جهان عرب و اسلامی در سمینارها و پروژه‌های تحقیقاتی می‌پردازند و به عنوان یک مرکز تحقیقاتی پیشرو در این حوزه‌ها شناخته می‌شود. مرکز مطالعات اسلامی این مؤسسه از جمله فعال‌ترین مراکز

1. University of Exeter.

2. Majlis

مطالعات اسلامی-شیعی در دنیا است و تخصص اودر آراء و عقائد اسلامی و به خصوص اصول و تاریخ فقه مذهب تشیع است. او به سبب سفرهای فراوانی که به قم و تهران داشته، با محققان برخی از مؤسسات و مراکز علمی این دو شهر به خوبی آشنا است و بر مبنای و نظریات آنان تسلط کافی دارد و در سال ۲۰۰۹ موفق به دریافت جایزه جهانی کتاب سال جمهوری اسلامی ایران گشت.

این مستشرق تألیفات و پژوهش‌های مختلفی داشته است که برخی از پروژه‌ها و حوزه‌های تحقیقاتی اودر دانشگاه اکستر عبارتند از:

۱. فهم شریعت: گذشته، حال و آینده^۴ (۲۰۱۶-۲۰۱۸): بررسی تأثیر گذشته بر اصلاحات حقوقی در اسلام.

۲. اصلاحات اسلامی: باور، حکومت، خشونت^۵ (۲۰۱۳-۲۰۱۶): مطالعه بازتعریف مفاهیم دینی و رابطه آن با خشونت در اسلام معاصر.

۳. خشونت مشروع و نامشروع در اندیشه اسلامی^۶ (۲۰۱۰-۲۰۱۳): تحلیل توجیهات خشونت در متون اسلامی.

۴. فتواها و مفتی‌های اسلام بریتانیایی^۷ (۲۰۱۵-۲۰۱۷): نقش فتواها در جامعه مسلمانان بریتانیا.

۵. حوزه‌های علمیه شیعه در ایران و عراق^۸ (۲۰۰۹-۲۰۱۳): مطالعه تاریخ و عملکرد مدارس دینی شیعه در قم و نجف.

در خاتمه لازم به ذکر است اینگونه مراکز پژوهشی در غرب با اهداف و رویکردهای متنوعی به فعالیت می‌پردازند. یکی از چالش‌های اساسی در این میان، فقدان حضور متخصصان برجسته مسلمان در کادر علمی و هیئت آموزشی این مؤسسات است. این نقصان موجب می‌شود انتقال مفاهیم اسلامی عمده‌تأ از منظر و گفتمان شرق‌شناسان غربی صورت پذیرد که طبیعتاً می‌تواند به بروز مواردی همچون سوء برداشت از مبنای دینی، تحریف در مفاهیم اصیل اسلامی، اعمال سانسورهای گزینشی و دیگرگونی در ساختار معرفت دینی منجر گردد.

منابع:

- <https://www.exeter.ac.uk/research/about/aboutus/>
<https://go2tr.co/university/exeter>
<https://news-archive.exeter.ac.uk/disciplines/arabislamicstudies/>
<https://www.amazon.com/Scripturalist-Islam-Doctrines-Philosophy-Theology/dp/900415728X>
<https://experts.exeter.ac.uk/43-rob-gleave/publications>

همچنین جلسات مطالعه متون عربی حضوری هر دو هفته یکبار، چهارشنبه‌ها، از ساعت ۱۵:۳۰ تا ۱۷:۰۰ در آزمایشگاه زبان توسط پروفسور رابرت گلیو تشکیل می‌شود و در این جلسات، متون کلاسیک عربی و اسلامی به زبان عربی مطالعه و مورد بحث قرار می‌گیرد.

از جمله برنامه‌های مهم دیگر این مرکز برگزاری اردوهای آموزش زبان عربی است که در آن دانشجویان برای آموزش سریع و عمیق تر زبان عربی به یکی از کشورهای عرب‌زبان از جمله مصر اعزام می‌شوند و از این طریق تجربه‌ای عملی و میدانی در آموزش زبان عربی کسب می‌نمایند. مراکز تحقیقاتی فعال در مؤسسه مطالعات عربی اسلامی این دانشگاه عبارتند از:

۱. مرکز مطالعات خلیج فارس: این مرکز در سال ۱۹۷۸ تأسیس شد و به عنوان یکی از بزرگ‌ترین مجموعه‌های کنفرانس‌های جهانی در زمینه خلیج فارس شناخته می‌شود که در سال ۱۹۹۹ با گروه مطالعات عربی و اسلامی ادغام شد.

۲. مرکز مطالعات فارسی و ایرانی: این مرکز در سال ۲۰۰۸ تأسیس شد و به هماهنگی و ارتقای فعالیت‌های تحقیقاتی در زمینه تاریخ، ادبیات و سیاست ایران می‌پردازد و سمینارها و کارگاه‌های آموزشی متعددی را برگزار می‌کند.

۳. مرکز اروپایی مطالعات فلسطین: اولین مرکز در نوع خود که در سال ۲۰۰۹ تأسیس شد و به تحقیق و آموزش تاریخ مدرن فلسطین و فلسطینیان می‌پردازد.

۶. مرکز باستان‌شناسی اسلامی: این مرکز در سال ۲۰۱۷ تأسیس شد و به تحقیق و آموزش در زمینه باستان‌شناسی اسلامی و فرهنگ مادی اسلامی می‌پردازد و پروژه‌های تحقیقاتی متعددی را در این حوزه انجام می‌دهد.

رابرت گلیو پستوانه علمی مرکز مطالعات اسلامی

مستشرقان سرشناس و مهمی در مؤسسه مطالعات عربی اسلامی دانشگاه اکستر همچون دکتر مصطفی بیگ، دکتر فرانچسکو آموروسو، پروفسور نهیام فنسی مشغول تدریس و فعالیت علمی هستند اما در میان تمام آن‌ها نام پروفسور رابرت گلیو^۳ به گونه‌ای دیگری برجسته است.

این محقق برجسته مدرک کارشناسی خود را از دانشکده فلسفه و علوم سیاسی دانشگاه یورک و کارشناسی ارشد و دکتری خود را از دانشکده خاورمیانه دانشگاه منچستر اخذ کرده است. وی از چهره‌های شناخته‌شده

3. Robert Gleave
 4. Understanding Shari'a: Past Present Imperfect Present.
 5. Islamic Reformulations: Belief, Governance, Violence.
 6. Legitimate and Illegitimate Violence in Islamic Thought.
 7. Understanding Religion and Law: Fatwas, Muftis and Law in British Islam.
 8. The Hawza Project: Shiite Seminaries in Iraq and Iran.

بررسی سینمای منجی گرای ایران

به مناسبت اکران فیلم موسی کلیم الله

مسعود زائری

موضوع نجات بخشی در آخرالزمان از جذاب ترین و اثرگذارترین مفاهیمی است که همواره مخاطبان جهانی را مجذوب خود کرده است. این مفهوم پرمایه، با قابلیت های نمایشی گسترده، بستری ایده آل برای خلق آثار سینمایی و رسانه ای به شمار می رود. حقیقت تلخ آنجاست که سینمای غرب و به ویژه هالیوود، طی دهه های اخیر بارها این سوژه را دستمایه تولیدات خود قرار داده، اما در اکثر قریب به اتفاق این آثار، شاهد تحریف این مفهوم ناب الهی هستیم و آن ها با زیرکی تمام، به جای ترویج اندیشه منجی موعود الهی، در پی معرفی نجات بخشی زمینی و غیر الهی هستند. در این بین اما با جستجو و کنکاش در میان آثار سینمایی و تلویزیونی اسلامی شیعی نیز متأسفانه نمی توان تولیدات قابل توجهی پیرامون موضوع منجی و مهدویت یافت و در میان انبوه تولیدات سینمایی رسانه های داخلی، تنها می توان به تعداد محدودی فیلم اشاره کرد که مستقیم و یا غیر مستقیم با محوریت موضوع مهدویت ساخته شده اند. به اختصار به معرفی برخی از آنها می پردازیم.

۱. فیلم قدمگاه (داستانی از عنایت امام مهدی علیه السلام)

این فیلم محصول سال ۱۳۸۲ و به کارگردانی محمد مهدی عسگری روایت جوان بی نام و نشانی است که در روستایی زندگی می کند و از بدو تولد تا به امروز بدون پدر و مادر بزرگ شده است. این جوان که همگی ماجرای تولد او را مرتبط با امام مهدی (عج) می دانند در طول فیلم چندین بار در خواب و بیداری شخصی را ملاقات می کند که خودش او را «آقا» صدا می زند. در نهایت اهالی روستا ضمن تبرک جستن با علّمی که این جوان در جشن نیمه شعبان مشغول گردانیدن آن است، به مورد عنایت واقع شدن این جوان ایمان می آورند.

به بردگی و کار اجباری در معبد و می داشتند. فیلم به دو بخش تقسیم می شود؛ بخش اول به نمایش ظلم و ستم فراعنه بر مردم می پردازد و بخش دوم به تلاش مردم برای قیام علیه فرعون و ظهور منجی اختصاص دارد. کارگردان به مخاطب کودک و نوجوان خود نشان می دهد که برای قیام علیه ظلم و ستم، جامعه نیازمند یک رهبر و منجی است تا با هدایت او، مسیر درست را طی کنند. ظهور منجی و رهبر تنها زمانی ممکن است که مردم به بیداری و آگاهی کامل دست یابند و با خلوص نیت از خداوند طلب ظهور منجی کنند.

۲. فیلم بوی پیراهن یوسف

این فیلم که در سال ۱۳۷۴ و به کارگردانی ابراهیم حاتمی کیا ساخته شده، داستان شخصیتی به نام دایی غفور است که سال ها چشم به راه بازگشت فرزندش از جبهه می باشد. فرزند وی که همه اصرار دارند شهید شده اما پدر عقیده دارد وی زنده است. فیلم روایت درخشانی از بیان مفهوم انتظار است. هرچند فیلم نمادهای شاخص و پررنگی در ارتباط با امام مهدی (عج) و انتظار ایشان در بر ندارد با این حال کارگردان این فیلم در مورد ساخته خود گفته است: «از من سؤال می شود چرا درباره امام زمان (عج) فیلم نمی سازی و گفتم که ساخته ام؛ همین بوی پیراهن یوسف. حتماً که نباید مستقیماً سراغ یک موضوع بروم. این فیلمی بود که تصور مرا از مفهوم انتظار مشخص می کرد.»

۳. انیمیشن شاهزاده روم

شاهزاده روم عنوان محصولی است که در سال ۱۳۹۳ به تهیه کنندگی حامد جعفری عرضه شد. این انیمیشن داستان شاهزاده پاکدامن و باایمان رومی است که در رؤیایش، حضرت مسیح (ع) او را برای یکی از بهترین مردها خواستگاری می کند و به او مژده می دهد که فرزند او موعود و منجی جهان خواهد بود. این انیمیشن بخشی از تاریخ و سرگذشت مادر امام مهدی (عج) را نشان می دهد و از این نظر ارزش آموزشی بالایی برای کودکان دارد.

۴. انیمیشن بنیامین

این محصول در سال ۱۳۹۷ به اکران درآمد و شاید بتوان آن را یکی از موفق ترین محصولات سینمایی در راستای انتقال غیر مستقیم معارف مهدویت و منجی دانست. «بنیامین» روایتگر داستان زندگی پسر بچه ای به همین نام در مصر باستان است، زمانی که فراعنه مصر مردم بنی اسرائیل را

۵. موسی کلیم الله، روایتی درخشان از اضطراب به منجی

فیلم جدید ابراهیم حاتمی کیا به نام «موسی کلیم الله» هرچند با برخی انتقادات ساختاری و محتوایی از سوی کارشناسان مواجه شده اما داستانی جذاب از انتظار قوم بنی اسرائیل برای ظهور منجی شان، حضرت موسی (ع) را روایت می کند. این اثر سینمایی با تمرکز بر نقل قرآنی تولد حضرت موسی (ع)، تصویری از اضطراب و یأس قوم بنی اسرائیل در برابر ظلم و ستم فرعون را به نمایش می گذارد. حاتمی کیا با هنرمندی خاص خود توانسته است احساسات و امید مردم تحت فشار را به شکلی تأثیرگذار به تصویر بکشد و بیننده را به دنیای پر فراز و نشیب این قوم در دوران انتظار موعود ببرد.

این فیلم اگرچه به صراحت به منجی و موعود اسلامی اشاره نکرده، اما با ظرافتی هنرمندانه دو مفهوم کلیدی نیاز مبرم جامعه به نجات بخشی الهی و کارکردهای وجودی یک منجی آسمانی را به تصویر کشیده است. «موسی کلیم الله» بدون اشاره مستقیم، بیننده را به این درک رهنمون می کند که آمادگی برای ظهور، خود نوعی ظهور است؛ چرا که وقتی جامعه به سطحی از بلوغ برسد که نیاز به منجی را درک کند، در حقیقت نخستین گام را به سوی تحقق وعده الهی برداشته است.

در این اثر مفاهیمی همچون نجات بخش بودن منجی و نیاز مبرم جامعه به حضور وی به تصویر کشیده شده است و بر همین اساس می تواند به عنوان یک استعاره قوی برای مسلمانان امروزی عمل کند و نشان دهد که کلید رسیدن به دوران ظهور امام مهدی (عج)، درک ناتوانی بشر بدون حضور منجی الهی است. بشر باید بفهمد که برای رسیدن به زندگی آرمانی، نیازمند دعا و تلاش برای فراهم کردن زمینه ظهور او است. این پیام می تواند الهام بخش این مهم باشد که انسان ها با اعمال و رفتار خود، شرایط لازم برای آمدن منجی را مهیا کنند.

THE PROMISED MAHDI
The Promised Mahdi Cultural Foundation

عجل الله تعالی
فرجه الشریف

سایت انگلیسی بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود

mahdism.net

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود (عج)

www.mahdaviat.ir

شماره‌های پیشین مجله رصد را می‌توانید در آدرس زیر دنبال کنید:

eitaa.com/westandmahdism2